

 SAGA
EGMONT

TALVI-ILTAIN TARINOITA 5

Zacharias
TOPELIUS

 SAGA
EGMONT

TALVI-ILTAIN TARINOITA 5

Zacharias
TOPELIUS

Zacharias Topelius

Talvi-iltain tarinoita 5

Suom. Ilmari Jäämaa

SAGA Egmont

Talvi-iltain tarinoita 5

Translated by Ilmari Jäämaa

Original title: *Vinterqvällar*

Original language: Swedish

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemyksiä.

Copyright © 1881, 2022 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728414248

1st ebook edition

Format: EPUB 3.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

This work is republished as a historical document. It contains contemporary use of language.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

JOHDANTO.

Siitä, joka on nykyajan nopeilla höyrylaivoilla tottunut uiskentelemaan edestakaisin Atlantin valtamerä tai matkustamaan kerran vuodessa Melbourneen ostamaan villoja, Itämeren yli kulkeminen tuskin tuntuu muulta kuin vähäiseltä aamukävelyltä. Kolmipäiväiset mahdolliset ikävyydet, mitkä aiheuttaa kiikkuminen mainitun sisämeren laisessa pienessä pesuvadissa, ovat meidän aikamme tottuneista matkustajista tuskin savuavan uunin katkunkaan veroisia, ja vaikkapa matka syysmyrskyjen ja jäiden tähden joskus veisi koko viikonkin, rauhoittaa matkustaja tavallisesti mieltään hyvinvarustetun pöydän antimilla ja lukemalla hyvää kirjaa mukavasti sisustetussa laivassa. Mutta onpa toinenkin merimahti, joka toisinaan saattaa koetella karaistunuttakin kärsivällisyyttä, ja se mahti on usva eli sumu. Sen hallitusaikana ovat tavallisesti kevät ja syksy; se tulee ja pakenee, pimenee ja kirkastuu kuin ihmisen mielentilat, mutta välistä sattuu, että tuuli nukkuu Aioloksen patjoilla, ja silloin voi sumu päivät päästänsä hautoa kuolleen meren pintaa. Purjehtija pysäyttää kulkunsa, höyrylaiva seisauttaa koneensa, turvaudutaan mittaluotiin, tähystäjä seisoo mastokorissa jäykkänä vahdissa; kaikki on tuomittu toimeentuloon lepoon ja samalla kuitenkin alinomaiseen valppauteen, sillä meren virrat saattavat joka hetki huomaamatta kuljettaa tahdotonta alusta tuntemattomia kareja kohti.

Kauniina toukokuun aamuna vuonna — samantekevää milloin, ei siitä pitkää aikaa ole — irroitti pieni Hengist höyrylaiva köytensä Helsingin satamasillasta ja lähti

merelle tehdäkseen matkan Tallinnan kautta Lyypekkiin. Vientilasti oli vähäinen, sillä noitten laivojen tarkoitushan onkin parhaasta päästä tuoda kaikkia hyödyllisiä ja hyödyttömiä tavaroita, joilla vanha hansakaupunki yhä vielä pukee, koristelee ja sulostuttaa kylmyydestä värisevää pohjolaa, tätä pohjolaa, joka myy metsänsä kahvista, karhuntaljansa dohvelista ja voinsa hiusvoiteesta. Aluksen parras oli hyvin korkealla vedestä, joten laiva epäilemättä oli pyörivä kuin tynnyri jokaisesta navakanlaisesta tuulenpuhalluksesta; mutta ei sekään arveluttava seikka ollut peloittanut muutamia matkustajia käyttämästä hyväkseen tätä sopivaa suoran ulkomaanmatkan tilaisuutta ennemmin kuin miellyttävämpää, mutta pitempää Tukholman tietä tai vielä pitempää eikä suinkaan hupaista Pietarin, Varsovan ja Berliinin kautta sivistyneeseen maailmaan vievää puoliympyrää.

Vastoin tapaansa oli Suomenlahti melkein rasvatyyni, ja vieno pohjatuuli, joka päivemmällä sai merenpinnan värehtimään, vei meidät vain sitä nopeammin vanhaan Tallinnaan, missä Hengist levähti ensi yönsä. Yhtä tyyni oli meri, yhtä kirkas taivas ja yhtä hilpeä matkustajain mieliala, kun seuraavana päivänä jatkettiin matkaa puolenpäivän rinnassa. Matkustajat viettivät iltapuolen peräkannella, ja pian oli solmittu tuo lyhytaikainen, mutta puhelias tuttavuus, joka miellyttävällä merimatalla syntyy niiden kesken, jotka sattumus kokoaa yhteen hauraalle alukselle tuntemattomien syvyyksien pinnalle. Onnellinen kohtalo oli tälle alukselle koonnut melkoisen määrän niitä rakastettavia ominaisuuksia, jotka tekevät keskustelun viehättäväksi, ja me kaikki ymmärsimme olevan edullista käyttää niitä hyödyksemme. Neiti Hemming, sukkela, puhelias nainen, jonka ikää oli vaikea tarkalleen arvata, ensimmäisenä ehdotti, että laskettaisiin perähyttien matkustajat. Hänen kuiskailtiin jo salanimellä julkaisseen

kolme romaania ja matkustavan parhaillaan kokoamaan aineksia neljänteen.

— Aloittakaamme kolmesta sulottaresta, puuttui puheeseen kanslianeuvos Rabe, oppinut kielentutkija, joka oli matkalla Leipzigiin toimittamaan kouluja varten uutta parannettua painosta Vergiliuksesta.

— Tai seitsemästä viisaasta, vastasi neiti Hemming. Eihän meitä liene enempää kuin kymmenen; siis kolme naista ja seitsemän miestä.

— Anteeksi, kaksitoista meitä on, huomautti kapteeni Videstrand, iloinen ja hyväluontoinen vanha merimies, jolla oli Veritas-toimiston asioita ajettavana ja joka tunsi Itämeren paremmin kuin kalastaja tuntee lähimmän apajavetensä. — Aloittakaamme eversti Hemmingistä ja teistä itsestänne, armollinen neiti. Emsiin matka, luullakseni.

— Niin, Emsiin. Konsuli Rönnevall rouvineen Pohjanmaalta, matkalla Ranskaan. Sitten te, kapteeni Videstrand...

— Hampuriin, Antwerpeniin ja Lontooseen.

— Hyvä, siinä on jo viisi. Mamseli Hedmansson, joka seuraa Rönnevalleja Pariisiin oppimaan laulua Masset'n johdolla...

— Niin, sanoi rouva Rönnevall, Anna Hedmansson on pikkuinen peippo raukka, joka ensi kerran koettelee siipiänsä tuntemattomassa maailmassa. Toivoakseni ne kasvavat; hänellä on viehättävä ääni.

Viehkeä, vaaleaverinen tyttö katseli kiitollisena ja kainona suojelijaansa. Hän oli melkein päätään pitempi rouva Rönnevallia, joka ollen parhaillaan kolmenkymmenen iässä oli mitä suloisin pikku rouva.

— Siis kuusi, jatkoi puhelias laskija. — Sitten ... mutta meidänhän olisi pitänytkin aloittaa teistä, oppinut kanslianeuvos Rabe. Seitsemän. Enkö jo sanonut, että teille

oli tuleva viisasten numero. Ja jottemme enää toistamiseen rikkoisi oppia vastaan, otamme nyt heti lukuun dosentti Sumun...

— Englantiin, vastasin minä.

— Kahdeksan. Mikä on tuon nuoren, siivon miehen nimi, joka puhuu suomea ja nyt parhaillaan lukee kirjaa tuolla vintturin luona?

— Lautamies Santala, varakas isäntä Pohjois-Hämeestä, vastasi kapteeni Videstrand. — Hän näyttää tuskin kolmenkymmenenkään vanhalta, mutta on sentään ainakin jo yli neljäkymmenen, koska hän on matkalla noutamaan tytärtänsä Lausannen kasvatuslaitoksesta.

Eversti Hemming, joka tähän asti oli puhellut lautamiehen kanssa, tuli tällöin muiden luo ja ilmaisi kummastuksensa siitä, että oli tavannut suomalaisen talonpojan, joka tunsu Saksan historian paljoa paremmin kuin hän itse.

— Santala, sanoi hän, on niitä, jotka ovat omin neuvoin hankkineet melkoiset tiedot, ja kuitenkin hän on vaatimattomampi kuin kukaan meistä. Kirja, jota hän lukee tuolla, on saksan kielioppi. Hänessä on oikeata kunnianhimoa, hän tahtoo tulla matkallaan toimeen ilman tulkkia.

— Mutta Lausannessako kasvatetaan talonpoikaistyttöjä talouden ja karjan hoitoon? tokaisi neiti Hemming pisteliäästi.

— Luultavasti ei, vastasi eversti. — Santala koettaa kaikin tavoin saada kansakoulua paikkakunnalleen ja tytärtään siihen opettajaksi.

— Meidänhän piti laskea. Siis Santala yhdeksäs. Entä tuo vanha biisamiturkkinen herra, joka ei näytä kuulevan eikä näkevän muuta kuin nuottinsa, joita hän lakkaamatta tutkii?

Kukaan ei tuntenut häntä. Kukaan ei ollut kuullut hänen lausuvan sanaakaan. Hän oli otaksuttavasti vanha soittotaituri, joka ahmii nuotteja, niinkuin joku toinen ahmii sanomalehtiä, ja kuulee korvissaan kokonaisen orkesterin soittavan. Me päätimme nimittää häntä yksinkertaisesti vain Biisamiksi.

— Mutta sittenhän meitä kumminkin on kymmenen, virkkoi luvunlaskija-neitsemme.

— Eipäs, huomautti kapteeni Videstrand. — Oletteko, armollinen neiti, koskaan läsnäolollanne kunnioittanut minkä maanosan höyrylaivaa saksalaisten kauppamatkustajain huvittamatta teitä miellyttävällä seurallaan?

— Te olette oikeassa. Täällähän niitä on kaksikin.

— Herrat Seiffe ja Dattelbaum, jotka jakavat kalliin aikansa vuoroin ihailemalla naisia, vuoroin tarjoilemalla tavaroitaan konsulille, vuoroin hankkimalla "*was anzubeissen*", jotakin pureksimista, joka viimeksimainittu heistä on meri-ilmassa tarpeen joka toinen tunti.

Kun seura sitten oli päässyt tasaisen tusinan rauhoittavaan lukuun, istuttiin illalliselle mistään pahoista aavistuksista tietämättä; silloin kuulimme neiti Hemmingin puoleksi vilpittömästi, puoleksi leikillisesti hämmästyneenä kuiskaavan veljelleen:

— Mutta meitähän onkin pöydässä kolmetoista.

Sitä vastaan ei käynyt väittäminen, meitä oli todellakin kolmetoista. Onneton, joka siten vastoin tahtoaan häiritsi onnellista rauhaamme, ei ollut kukaan muu kuin Hengistin päällikkö, kapteeni Müller, jota emme olleet muistaneet ottaa lukuun. Saattoihan huomauttaa, että jos hänetkin luettiin mukaan, niin olisi myöskin ollut pantava laivaväki ja palvelijat kohtalon verokuittiin, mutta ei, eipä sittenkään saatu olemattomaksi, että meitä istui kolmetoista pöydässä.

Jotakin oli tapahtuva. Puoli seuraa lähti mystillisin mielin levolle.

Aivan oikein! Aikaisin seuraavana aamuna kuului potkurin yksitoikkoinen jyskinä lakkaavan, sitten epäröiden alkavan jälleen, sitten taas lakkaavan, alkavan ja vihdoin vaikenevan — ainiaaksikohan? Me olimme aukealla merellä, emme tunteneet mitään tärähdystä, emme vähintäkään heilumista; mikä sitten aiheutti tuon odottamattoman hiljaisuuden? Tietysti kolmetoistaluku.

Hetkisen odotuksen jälkeen voitti uteliaisuus. Hyttien asukkaat tulivat porraskäytävään ja kysyivät puoliuniselta palvelijalta, miksi oli pysähdetty.

— Sumua, kuului vastaus.

Eikö sen pahempaa! Muutamat palasivat alas, toiset lähtivät peräkannelle. Sumu ympäröi aluksen loistavan punaisena nousevan auringon säteistä ja niin tiheänä, ettei nähnyt kaapelinpituudenkaan päähän. Oltiin juuri Dagerortin kohdalla, eikä ollut viisasta laskea sokeasti sumuun.

Aika kului, juotiin kahvia, syötiin aamiainen, jopa päivällinenkin; yhä pysyi sama liikkumaton, tiheä pilvimuuri meren pinnalla. Matkustajat kävivät kärsimättömiksi ja kysyivät kapteenilta, milloin hän luuli voivansa jatkaa matkaa.

— Heti kun alkaa tuulla, kuului oraakkelinvastaus.

Onnettomat höyrylaivojen kapteenit! Muistanpa erään heistä, aina rauhallisen, aina hyväluontoisen kelpo miehen. Joku puhelias nainen oli väsyttänyt häntä tavallisilla viisailla kysymyksillään ja kummasteli lopuksi, miks'ei nähnyt laivan entistä päällikköä, vanhaa tuttuaan.

— Missä kapteeni K. nyt on?

— Hän on kuollut.

— Mitä? Kuollutko? Miten hän kuoli?

— Hänet kyseltiin kuoliaaksi.

Hengistin matkustajain ei onnistunut tuolla raakalaisten tavalla surmata kapteeniaan, mutta johonkin piti heidän ryhtyä. Sormia kasteltiin, jotta huomattaisiin vähäisinkin tuulenhengi, mutta aina turhaan. Aiolos oli sulkenut kaikki säkkinsä. Ilma oli liikkumaton, meri kuin jäätynyt. Päivä kului usmaverhon yhä pysyessä yhtä läpitunkemattomana, aurinko oli jo laskeutumaisillaan, matkustajat istuivat tyynen epätoivoisina kannella ja olivat vähitellen tyhjentäneet kaikki moisissa tilaisuuksissa tavalliset puheenaineet. Silloin syntyi kapteeni Videstrandissa, Boccaccion ihailijassa, onnellinen ajatus: ehdottaa jonkinlaisen Decameronin, kymmenosaisen kertomuksen aikaansaamista. Jokaisen tuli kertoa jotakin joko omasta elämästään tai muuta muististaan.

Ehdotus herätti epäilyjä. Kuka ei sanonut olevansa valmistunut, kuka ei tiennyt mitään, mikä olisi kertomisen arvoista; lyhyesti sanoen, useimmat olivat kyllin kainoja ilmoittaakseen pysyvänsä vain kuulijoina. Tosinhan laivassa oli herrat Seiffe ja Dattelbaum, joita ei liiallinen kainous vaivannut, mutta he olivat juuri ryhtyneet kaksintaisteluun sakkipöydän ääressä peräsalongissa.

— Minä ehdotan — virkahti rouva Rönnevall — että naisille annetaan oikeuksia, mutta ei mitään velvollisuuksia.

— Se on naisten luonnollinen etuoikeus, vastasi eversti Hemming.

Sillä välipuheella sovittiin Decameronista.

Merkittiin kymmenen arpalippua, ja jokainen otti numeronsa mamseli Hedmanssonin käsilaukusta. Sopimus oli oleva voimassa joka ilta Travemünde asti, olipa sitten sumua tai ei. Äänetön biisamiturkkinen herra ei katsonut ehdotusta sen arvoiseksi, että olisi viitsinyt virkkaa sanaakaan, mutta hänkin otti vastaan numeronsa, yhä vain katsella tuijottaen käsittämättömiä nuottejaan.

Arvan, missä oli numero yksi, sai konsuli Rönnevall, joka tilattuaan punssia ja selteriä ja katsahtaen syrjästä hymyillen rakastettavaan vaimoonsa aloitti ensimmäisen kertomuksen.

ENSIMMÄINEN KERTOMUS.

Augustan vaapukat.

En tiedä, onko luonnon järjestyksen mukaista, että kahdenkymmenen ikäinen nuorukainen ja seitsentoistavuotias tyttö inhoavat toisiaan, varsinkaan silloin, kun molemmilla näyttää olevan kaikki mahdolliset syyt päinvastaisiin tunteihin. Niin sattuu kuitenkin, ja minä saatan ilmoittaa erään pettämättömän keinon moisen välin aikaansaamiseksi. Siihen ei tarvita muuta kuin että asianomaiset kihlataan keskenään heidän vielä lapsina ollessaan.

— Valitsisit jonkin muun kertomuksen, keskeytti rouva Rönnevall.

— Annahan minun jatkaa, se on historiallinen tapahtuma. Pienessä merikaupungissa etäällä, samapa missä, oli kaksi varakasta kauppahuonetta, jotka tietysti olivat kilpailijoita. Ne kilpailivat kaikessa, terva- ja piki-, karttuuni- ja kahvi-asioissa, raastuvassa ja lastauspaikassa, Kööpenhaminassa ja Liverpoolissa. Se ei kuitenkaan estänyt kauppahuoneitten isäntiä osoittamasta oman konttorinsa ja toimensa ulkopuolella toisilleen kaikkea sitä kohteliaisuutta, mikä soveltuu vankuille liikemiehille, sanomasta toinen toistaan "hyväksi veljeksi" ja rauhallisesti sopimasta samaan kirkonpenkkiin, niinkuin eivät liikeasiat ollenkaan olisi koskeneet Jumalaa. Sotaa kävivät kirjanpitäjät tai laivurit kotosalla ja asiamiehet ulkomaisissa satamissa, eikä se päättynyt ilman molemminpuolisia konttokuranttihaaksirikkoja tai saldoerehdyksiä vuoden tilinpäätöstä tehtäessä. Kun sitä oli

jonkin aikaa kestänyt vaihtelevin voitoin ja tappioin, sekaantuivat naisetkin asiaan, ja vaikka myönnän, ettei sitä aina pidetä varsin edullisena liikeasioihin nähden, oli tällä kertaa tuloksena edullinen tilinpäätös. Lyhyesti sanoen, neuvokas täti, jonka nimeä minun ei tarvitse mainita...

— No, se vielä puuttuisi! huudahti nuori rouva hullunkurisen epätoivoisena.

— Oh, älä pelkää, kyllä minä olen hellävarainen ja kerron vain historiallisen tapauksen. Lyhyesti puhuen, täti — oikea asioitsijatäti — keksi, että isälläni, toisella kilpailijalla oli vain yksi poika, joka silloin oli yhdentoista iässä, ja Augustan isällä, toisella kilpailijalla, ainoastaan yksi kahdeksanvuotias tytär. Tädin viisaalla välityksellä keksittiin pettämätön keino, millä saatettiin yhdistää molempien kilpailevain kauppahuoneitten pyrinnot niin, että salainen, molemmille turmiollinen sota voitiin lopettaa mitä suotuisimpaan rauhaan ja entinen kilpailukin muuttaa mahtavaksi liitoksi. Ei mikään ollut yksinkertaisempaa: lapset oli kihlattava. Ja kun siten molempien kauppahuoneitten varat vast'edes kokoontuisivat yhteen käteen, niin tietysti olisi toisen voitto tai tappio todella myöskin toisen voitto tai tappio. Asia oli niin selvä, tilinpäätös niin eittämätön, ettei mikään kamarineuvos olisi voinut löytää ainoatakaan erehdystä tästä laskusta.

Eräänä iltapäivänä kutsuttiin molemmat tämän rauhansopimuksen viattomat liittokumppanit vanhempiansa luo, jotka juhlallisina istuivat asioitsijatädin rinnalla pitkässä juhlasohvassa meidän vierashuoneessamme; heille ilmoitettiin, että he olivat kihlatut, ja heitä kehoitettiin suutelemaan toisiaan. Sulhanen ja morsian katselivat toinen toistaan hieman kummastellen, mutta eivät pitäneet asiasta varsin suurta lukua, suutelivat, koska kerran suudeltava oli, ja saivat sitten kihlajaistensa kunniaksi ohukaisia. He olivat tutustuneet toisiinsa kelkkamäessä,

joululeikeissä ja vappuna tavallisissa palloleikeissä. Tietämättä juuri mistään hellemmistä tunteista he olivat sangen hyvin sietäneet toisiaan, vieläpä haukkasilla ja rosvosilla ollessaan tunteneet toinen toistaan kohtaan myötätuntoakin, mitä hyvä juoksija ei voi olla tuntematta yhtä nopsaa ja sukkelaa kumppania kohtaan. Siispä heillä ei sillä hetkellä ollutkaan mitään kihlaustaan vastaan, päinvastoin se oli heistä hyvin mieluinenkin, koska siitä hyvästä saivat ohukaisia.

Rauhanteon ja kihlauksen johdosta kävi molempain talojen vanhempien ja lasten välinen seurustelu tutunomaisemmaksi. Kihlatut ajattelivat niin vähän uutta liittoaan, että he luultavasti olisivat kokonaan unohtaneetkin sen, ellei siitä olisi heille alinomaa muistutettu. "Otto, mene solmimaan Augustan kengännauha, pitää olla kohtelias morsiamelleen"... "Augusta, anna omenastasi Otolle, pitää suoda sulhaselleen kaikkea hyvää"... Ottoa, suurta poikaa, hävetti tytön kengännauhojen sitominen, ja Augusta jakoi vastenmielisesti omenansa Oton kanssa. Lapset eivät pitäneet velvollisuuksista eivätkä muistutuksista. Kohta kuultiin heidän kinastelevan, mitä he eivät olleet tehneet ennen; he alkoivat pikemmin kartella kuin etsiä toisiaan.

Otto oli kolmea vuotta vanhempi morsiantaan Augustaa, ja kolme vuotta merkitsee tuossa iässä äärettömän paljon. Yksitoistavuotias poika ei etsi lemmittyä kahdeksanvuotisten tyttöjen, vaan neljäntoista tai kuudentoista ikäisten neitosten joukosta. Hän pitää itseään jo puoleksi miehenä; hänen miehekästä itsetuntoaan hivelee vanhempien tyttöjen taholta tuleva mielistely ja edes jonkin suosiollisen katseen saavuttaminen heiltä. Tunnustanpa suoraan, ettei tämän pikku kertomukseni Otto ollut mikään poikkeus tuosta yleisestä säännöstä. Hänet pantiin kouluun toiselle paikkakunnalle, ja hän tietysti

rakastui milloin mihinkin, milloin sinisilmäiseen Mariaan, milloin ruskeasilmäiseen Lottaan, mutta aina vain vanhempiin tyttöihin. Ja kun hän palasi koulusta kotiin kehittyneemmin naiskäsityksin, havaitsi hän kauhukseen, että hänen morsiamellaan oli punertava nenä, että hän oli kasvanut ja vaatteet käyneet pieniksi, että hän astui kenkensä länttään ja että hänen kaksi pitkää, hartioilla riippuvaa palmikkoaan eivät suinkaan enentäneet hänen kehittymätöntä sulouttaan. Augusta puolestaan...

— Ei sinun ollenkaan tarvitse kuvailla hänen tunteitaan; hänestä sinä olit inhoittava, keskeytti taas viehättävä pikku rouva koko seuran suureksi iloksi.

— Oletko siitä niin aivan varma? jatkoi konsuli. Eivätpä kymmenen tai kahdentoista ikäiset tytötkään ole kivistä, hekin tavallisesti ihailevat poikia, jotka ovat muutamia vuosia vanhempia. Myönnän kyllä, ettei pitkätukkainen poikanulikka, jolla on käsniä käsissä ja ärsyttävää, helposti närkästyvää etevämmyyttä uudessa kuohuvassa miehuudessaan, ole mikään miellyttävä ilmiö. Vaikka siis voi pitää anteeksiannettavana, ettei Augusta huomannut valittuaan kovinkaan ihastuttavaksi, joutuivat sulhon asiat vielä melkoista huonommalle kannalle siitä varman varmasta halveksimisesta, jota hän joka tilassa osoitti morsiamelleen. He olivat kuitenkin sulhanen ja morsian, ja heitä muistutettiin lakkaamatta noista oikeudettomista velvollisuuksista, jotka saattoivat heidät vähitellen epätoivoon, ja välttämättömänä, matemaattisena seurauksena oli todellakin, että he alkoivat tuntuvasti inhota toisiaan. Voiko kukaan teistä huomata arpea oikeassa poskessani?

Naiset, paitsi rouva Rönnevall, sanoivat nopeasti poskea tarkastettuaan, ettei mitään arpea näkynyt.

— Eikö? Mahdollisesti se on sitten jo kasvanut umpeen. Mainittua nuorta sulhoa käskettiin eräässä

juhlatilaisuudessa suutelemaan morsiantaan. Morsian kääntyi selin häneen. Sulhanen otti häntä kiinni pitkistä palmikoista, veti hänen päänsä taaksepäin syliinsä ja suuteli häntä yli pään. Silloin morsian ... mutta ehkä sinä muistatkin sen paremmin, ystäväiseni?

— Hän vastasi sulhaselle niinkuin kaksitoistavuotias suuttunut tyttö vastaa hävyttömyyteen. Hän kynsi pojan kasvoja, sanoi rouva Rönnevall hymyillen.

— Aivan niin, melkeinpä luulen hänen käyttäneen luonnollisia puolustusaseitaan. Ja tämä kaksitoistavuotias pikku Augusta oli hyvin kasvatettu, iloinen ja hyväluontoinen tyttö, joka ei ennen koskaan ollut ryhtynyt moisiin ystävydenosoituksiin. Minä mainitsenkin tämän poikkeuksen vain sen epätoivoisen aseman kuvaamiseksi, mihin nuoret saattavat tulla, kun joutuvat toisiinsa lapsina kytketyiksi. Syylliset saivat tietysti ankarat nuhteet, mutta syvimmin katkeroitti heidän mieltään asioitsijatädin selitys, että suuteleminen kävisi aivan toisin, kunhan ei kukaan olisi heitä näkemässä. Täti pettyi: kihlatut olivat sinä hetkenä veriviholliset.

— Mutta, Otto...

— Malttia; lehti kääntyy. Kohta tämän tapauksen jälkeen lähetettiin minut Saksanmaalle kauppaopistoon, ja minä viivysin poissa neljä vuotta, jona aikana me käskystä kirjoitimme toisillemme yhden kirjeen vuosineljänneksessä, niin lyhyen ja tyhjänpäiväisen kuin suinkin mahdollista. Kun minä palasin partasuuna nenälaseineni ja parikymmentä tanssiaislemmittyä mielessä, olin lujasti päättänyt rikkoa tuon inhoittavan kihlauksen, jota minä syystä pidin vapauteni kahleena. Samaan aikaan oli Augusta palannut Tukholmasta kasvatuslaitoksesta. Myönnän, että päätökseni horjui hetkisen, kun ensi kerran näimme toisemme hänen vanhempainsa kodissa. Nuo neljä vuotta

olivat muuttaneet hänet niinkuin neljä toukokuun viikkoa muuttaa maiseman täällä pohjolassa.

Samassa muisti rouva Rönnevall unohtaneensa saalinsa hyttiin ja katosi, vaikka neljä viisi läsnäolijoista tarjoutui etsimään tuota illan sumun ja viileyden välttämätöntä torjujaa.

— Nyt olen jo esteellinen lausumaan arvostelua — jatkoi konsuli Rönnevall häiriytymättä — mutta siihen aikaan, josta kerron, soveluin arvostelijaksi niin hyvin, ettei mikään tullivahtimestari voisi huolellisemmin tarkastella tavaraluetteloa, kuin minä etsin vikoja morsiamestani. Ja kuitenkin täytyy minun tunnustaa, ettei milloinkaan suloisempi perhonen ole suorinut siipiään päästessään kotelostaan. Minä tarkastelin mitä vihamielisimmin ennakkoluuloin hänen kauniita, ruskeita hiuksiaan, lempeitä sinisilmiään, entistä punertavaa nenäänsä ja viehättävää veitikkaa, joka väikkyi hänen huulillaan. Turhaan, minä en löytänyt vikaa, jonka olin päättänyt löytää. Minä vertailin häntä milloin mihinkin kaunottareen, joka oli saavuttanut minun ja maailman ihailun; hän ei kyennyt kilpailemaan heidän kanssaan, mutta minun kiusakseni oli hänessä jotakin, mitä heissä ei ollut, viatonta suloutta, jonka viehätykseltä en voinut suojella itseäni. Ohoh, sanoin minä itsekseni, koettakoonpahan tuo pikkukaupungin tyttö esiintyä Hampurin tanssiaisissa! Mutta samana hetkenä minulta pääsi helpotuksen huokaus: Jumalan kiitos, ettei hän ole sitä koskaan koettanut! Vihdoin keksin suureksi mielihyväkseni, että Augusta astui rumasti, niin olisinpa voinut vaikka vanhoa, että hän ontui. Voi, tuo viimeinenkin voitonriemu oli päättyvä tappioon. Minä havaitsin, että jos hänessä mitään oli aivan moitteetonta, niin oli ainakin hänen kevyt, suloinen käyntinsä täysin vikoja vailla. Hän oli edellisenä päivänä

astunut jalkansa orjantappuran okaaseen, joka oli tunkeutunut ohuen kengän lävitse.

Me annoimme toisillemme kättä kohteliaasti, kylmästi. Kaksi virran kuljettamaa kaarnanpalasta ei voi kohdata toisiaan välinpitämättömämmin kuin me. Vapisiko hänen kätensä? Minä melkein kuvittelin sen vavisseen, mutta se olikin vain närkästystä, joka heijasti minun omaa vastenmielisyyttäni. Jo samana iltana minä tahdoin vapauttaa meidät molemmat tuosta sietämättömästä taakasta.

Parikymmentä katsetta oli kiintynyt meihin. Kaikki olivat varustautuneet näkemään yhtymisen hellää hetkeä kuin julkista näytelmää. Tällä kertaa sitä pidettiin aivan selvänä asiana, me käskemättä suutelisimme toisiamme. Mutta ei, urkkivain omaistemme toivo petti. Mikä kylmyys! Mitä se merkitsi? Olisivatkohan nuoret nelivuotisen eron aikana unohtaneet toisensa tai ehkä kumpikin tahollaan rakastunut johonkuhun sivulliseen?

Asioitsijatäti, ollen aina kekseliäs, arvasi syyn, kuten hän kerran ennen oli osannut selittää pään yli tapahtuneen suutelemisen ynnä sen kovakouraiset seuraukset.

— Rakkailla lapsillamme — huomautti hän, niin suuresti huolehtien meidän ujoista tunteistamme, että se olisi ansainnut paremmankin kiitoksen — rakkailla lapsillamme on luultavasti paljon puhuttavaa niin pitkän eron jälkeen. Tuossa on äidin huone tyhjänä. Emme me pane pahaksemme niin kohtuullista toivetta, kuin on puolen tunnin puheleminen kahden kesken.

— Tahdotko? kysyin minä Augustalta voidakseni niin pian kuin suinkin sanoa hänelle: ole vapaa, minä en aio sinua vaivata!

— En, vastasi hän lyhyesti.

— Miten haluat, sanoin minä.

Hänen vastauksensa oli kuin kylmä maaliskuun tuuli kerrassaan jäädyttänyt lempeämpäin tunteitteni ensimmäisen idun.

Kuitenkaan ei kihlausta purettu sinä iltana eikä myöhemminkään. En tahdo ryhtyä tyydyttävästi selittämään, kuinka se oli mahdollista. Siinä iässä, jossa me silloin olimme, rakastetaan tuskin mitään niin suuresti kuin vapautta. Ahdas kenkä, sopimattomaan aikaan tapahtunut vierailu tai aiotun huviretken keskeytyminen voi jo saattaa nuorukaisen epätoivoon. Ja kuitenkin tapahtuu useammin kuin luullaankaan, että kaksi nuorta saattaa vuosikausia kantaa kaikista kahleista rasittavinta, onnetonta kihlausta, rohkenematta tai voimatta murtaa sitä. Oliko minussa, vai oliko hänessä jotakin, mikä pelkäsi ratkaisevaa välien rikkoutumista? En tiedä, sen vain tiedän, että tottumus on suuri voima ja että kun koko hallitseva ympäristö pitää asiaa niin päätettynä, ettei mistään muusta voi koskaan olla puhettakaan, niin voi vain joko hyvin luja tahto tai odottamaton kohtalon sysäys repäistä hajalle sotkeutuneen vyyhden. Toista vuotta palaamiseni jälkeen me tunsimme olevamme asioitsijatädin luvunlaskutaidon toivottomina orjina, keksimättä mitään muuta pelastuskeinoa kuin häämme siirtämisen rajattomaan tulevaisuuteen, kunnes molemmat ehkä ehdimme vanhettua ja harmaantua. Ja koko tuon iäisyyden pituisen vuoden ajan me kohtelimme toisiamme yhtä kylmästi, ja sitä kylmyyttä keskeyttivät vain pistopuheet ja kiusanteot, minun taholtani suuttumus ja hänen puoleltaan kyynel. Kun kaikkea tarkoin punnitsen, niin pelkäänpä turhamaisuudellakin olleen osansa tuossa onnettomassa ilveilyssä. Ei kumpikaan meistä tahtonut näyttää purkaneensa silloin jo kohta kymmenvuotista lupaustaan. Kumpikin odotimme toisiltamme ensimmäistä sanaa, ja koska sitä ei tullut, niin me yhä kiusasimme, suututtelimme ja inhosimme toinen toistamme.

Vihdoin iski kohtalon leimaus, jonka täytyikin iskeä, koska ilma oli niin kauan ollut sähköinen. Se tuli — niinkuin senlaatuiset ukonjyrinät useimmiten tulevat — hiljaa hiipien mitään aavistamattomia uhrejaan kohti. Se ei ollut sen huomattavampi ilmiö kuin äsken leivottu varatuomari, joka saapui paikkakunnallemme hoitamaan avonaista tuomiokuntaa. Hän oli jokseenkin hyvännäköinen, käytökseltään varma, hänellä oli muodinmukainen hännystakki, mitä moitteettomimmat irtokaulukset ja kieli sukkelampi kuin kellään muulla kymmenen penikulman alalla; tietysti hänellä oli velkoja, ja hän katseli, missä voisi tehdä hyvät naimiskaupat. Augusta ei suinkaan jäänyt hänen haukankatseeltaan huomaamatta, eikä Augustan kihlaus ollut hänestä vähimmäksikään haitaksi. Arvattavasti hän ei tarvinnut pitkäkään aikaa täydelleen ymmärtääkseen meidän välimme, ja hän huomasi veden kyllin sekavaksi, jotta saattoi hyvällä menestyksellä laskea siihen verkkojaan kultakalan pyyntiin.

Jos siihen aikaan oli mitään, jota enemmän halveksin kuin rakkauden keinottelua, niin se oli raivoisa ja verinen pahahenki, jota sanotaan mustasukkaisuudeksi. Minä olin nähnyt niin monta hullunkurista ja naurettavaa, niin monta mieletöntä ja järjetöntä esimerkkiä tuon verenimijän hurjuudesta, että olin pyhästi luvannut: minun kimppuuni se ei koskaan ole käyvä. Ja kuitenkin kaikesta ivasta ja kaikista päätöksistä huolimatta huomasinkin sen eräänä päivänä täysikasvuisena ja verenhimoisena korppikotkana raatelevan sydäntäni. Minä kuvittelin, että verkkojen laskeminen oli onnistunut ja kala saatu, ja sanoin itsekseni: sitä parempi, minä en rupea kilpailemaan saaliista! Mutta seuraavana hetkenä, sen sijaan että olisin pitänyt sitä loppua aivan luonnollisena sellaiselle kihlaukselle, kuin meidän oli, sanoin taas: miten kurjaa! miten typerää! Lyhyesti sanoen, minä olin yhtä mieletön kuin kuka hyvänsä

niistä narreista, joille ennen olin nauranut. Jospa edes olisin ymmärtänyt pitää mieliharmini omanani! Mutta eipä, minä käyttäydyin niin kömpelösti ja tyhmästi kuin ihminen ainakin käyttäytyy kulkiessaan mustasukkaisuuden umpisokkeloissa, ja siinä onnestikin minua niin hyvin, että minulle naurettiin vasten silmiä, aivan kuten tavallisesti käymoisissa tapauksissa.

Se teki minut hurjaksi. Keskipaikkeilla elokuuta olimme kerran satamassa. Meitä oli suurenlainen huviseurue, ja joukossa oli myöskin vastustamaton kilpailijani. Minä ehdotin, että lähdettäisiin purjehdusretkelle uudella veneelläni; kaikki suostuivat siihen. Tuuli odottamattoman vakavasti meidän laskiessamme niemen nenitse aukealle merelle; purjeveneessä oli vain vähän pohjapainoa, mutta melkoinen purjemäärä.

— Emmeköhän reivaa purjeita? sanoi varatuomari.

— Ei tarvitse, vastasin minä.

— Miten vain suvaitsette, virkkoi hän ja jatkoi Augustan vieressä istuen kertomustaan "Nordstjernan" oopperasta, jonka henkilöistä Pietarissa tsaari Pietari oli muutettu Eerik XIV:ksi ja Katarina I Kaarina Maununtyttäreksi.

Nytpä minä parannan tuon herran, ajattelin itsekseni ja annoin veneen kallistua oikealta puolelta tulevasta kovasta puuskasta, niin että alihangassa istuva rakastunut pari kyynärpäillään melkein koski veteen. Minä tiesin, että pian purjehtisimme kumoon; samapa se, muutahan minä en tahtonutkaan. Leveä vesisuihku virtasi tyynenpuoleisen laidan yli veneeseen; tuomari unohti kertomuksensa juoksun, kalpeni huomattavasti ja huusi:

— Luovikaa, luovikaa, muuten menemme pohjaan!

Sinä hetkenä silmäilin Augustaa. Hän katsoi terävästi minuun, eikä värähdystäkään näkynyt hänen kasvoissaan. Tuo rohkeus liikutti minua; minä päätin, että jäämme henkiin.

Muutimme suuntaa, vaikka vaara uhkasikin, ja pääsimme kohta suojelevan niemen taa turvaan. Maalle noustuamme löysin rannalta vaapukkapensaita ja tarjosin Augustalle kolmea kypsää marjaa, suven esikoisia. Mutta nyt hänen kasvonsa vuorostaan kalpenivat. Hän työnsi marjat syrjään ja lausui puoleksi ilvehtien, puoleksi itkien seuraavat vanhan panttiarvoituksen sanat:

*Sisäss' ei, eikä ulkosalla, eikä merellä, vuorilla,
mantereella tai saarella kasva syömmeni toivotuinen.*

— Pitää olla kekseliäs kuin Disa kuningatar, jos mieli arvata tuollaisia arvoituksia, vastasin minä ja heitin halveksitut vaapukat veteen. — Rukkasiako tällä tarkoitat?

Hän ei vastannut.

— No niin — jatkoin minä yhä suuttuneemmin — kiitä rohkeuttasi siitä, että nyt elät, ja kiitä arvoitustasi siitä, että nyt olet vapaa. Meidän suhteemme on lopussa.

Hän oli yhä vaiti. Minä en voinut sietää sitä kuvaamatonta silmäystä, jolla hän katseli minua, vaan riensin kiertotietä kiireesti takaisin kaupunkiin.

Ei kukaan ollut kuullut nopeita sanoja, jotka me vaihdoimme rannalla, ja kihlauksemme purkamisen pysyi toistaiseksi salassa. Hän ei virkkanut siitä mitään; minä puolestani olin kyllin heikoksi pelätäkseni häpeäjuttua, mikä siitä auttamattomasti syntyisi perheitemme keskuudessa ja koko juoruavassa kaupungissa. Kaikki tiesivät, etteivät sulhanen ja morsian sanottavasti välittäneet toisistaan; kaikki luulivat älyvänsä varatuomarin kuhaverkon tarkoituksen ja ajattelivat vain, mitä minä siitä olin sanova. Mutta asioitsijatäti oli niin taitavasti sotkenut kortit, ettei kukaan epäillyt järkiperusteille rakennettua liittoa, joka oli kerran yhdistävä meidät kaikesta huolimatta. Päästäkseni niin paljoista ikävyyksistä päätin matkustaa pois ja

kirjeessä ilmoittaa meidän molempien vanhemmille, että olimme vapaat.

Lähtöpäivä lähestyi, lähestyi liiankin pian. Minä olin hetkisen tuntenut itseni ylen onnelliseksi siitä, että jälleen olin vapaa, ihastuksissani olisin syleillyt Augustaa ja koko maailmaa. Minkätähden se tunne haihtui niin nopeasti? Minkätähden tyhjiyden, kaipauksen, melkein katumuksenkin mieliala heti sen jälkeen tuli sijaan? Kun levitin sylini tuota uutta maailmaa kohti, joka silloin ensi kerran näytti rajattomana ja kahleettomana tarjoavan minulle kaiken, mitä kaksikolmattavuotias mies pitää onnellistuttavana ja hurmaavana, minkä tähden tuntuivat levitettyt käsivarteni hapuilevan tyhjää ilmaa? Minä en ymmärtänyt sitä, vaan sanoin itsekseni, että vapauteen päässyt kaleeriorjakin tuntee alussa itsensä tottumattomaksi olemaan ilman kahleiden painoa. Ja viihdyttääkseni kapinallisia ajatuksiani heittäydyin kaikenlaisiin hullutuksiin ystäväneni, jotka ottivat elämän iloiselta kannalta. Me vietimme remuten muutamia päiviä ulkoravintolassa satamassa ja jouduimme kaupungissa yleiseksi puheenaiheeksi. Minä olin vastoin tapaani hurjin reuhastelija; minä luulin parantuneeni kaikista houreista, mutta siinä petyinkin, ne palasivat jälleen.

Lähtöni edellisenä päivänä oli taaskin huvimatka, jommoisia kesäiseen aikaan tehdään kaupungista saaristoon. Siellä oli laskettava vesille kolmensadan viidenkymmenen lästin alus, ja koska isäni kuului sen isännistöön, en minä voinut olla lähtemättä mukaan. Tilavassa veneessä, joka vei meidät veistämöille, tapasin Augustan, jota en ollut nähnyt tuon onnettoman kohtauksen jälkeen. Minä muistan hänet kuin se olisi tapahtunut eilen: hänellä oli yllään valkeapohjainen, sinikirjainen musliinipuku; hän ei ollut vielä koskaan näyttänyt minusta niin viehättävän suloiselta. Minusta tuntui, niinkuin olisin

vasta nyt ensi kerran nähnyt hänet sellaisena, kuin hän oikeastaan oli, nyt kun olin hänet ainiaaksi kadottanut. Jospa hän edes olisi ollut iloinen ja leikillinen kuin ennen — jospa hän edes olisi ärsytellyt minua pistosainoin, joita hän ennen käytteli varsin taitavasti, milloin minä olin päättänyt oikein voimieni mukaan kiusata ja suututtaa häntä! Mutta ei, hän oli kalpea, äänetön ja totinen, niinkuin olisi kohtauksestamme asti kuluneena viikkona kokenut taisteluita ja kyyneliä. Onneksi oli veneen osaksi tullut se kunnia, että se oli saanut mukaansa myöskin varatuomarin, josta me ilmeisestikin olimme pääsemättömissä. Minä näin hänen laskevan tunnetun verkkonsa, tosin ilman huomattavaa menestystä, mutta se rauhoitti minua kuitenkin. Saatoinhan taas sanoa itsekseni: teidän kanssanne, hyvä herra, en minä aio kilpailla saaliista!

Sanaakaan lausumatta minä tarjosin maalle noustaessa käsivarteni Augustalle. Hän otti sen vastaan yhtä ääneti, ja me erosimme kohta toisistamme lukuisaan ihmisjoukkoon. Vilkasta elämää siinä olikin ympärillämme. Kahvin jälkeen alkoivat tavalliset, laivan veistämöltä laskemista varten tehtävät valmistustyöt. Osa telineitä otettiin pois; joka mies riensi paikalleen, ensi kiilaamisen merkki annettiin. Iloisia merimiesten lauluja kuului ympäriltämme. Luottamusmiehet ryhtyivät suopapyttyineen uurteitten voitelemiseen. Se oli tärkeä työ; kaiken piti olla hyvästi lakaistuna ja puhtaana kaikista estävistä lastuista tai rautaromusta; olihan esimerkkejä, että yksi ainoa naula, jonka joku salainen kadehtija oli lyönyt uurteihin, oli voinut estää koko yrityksen onnistumisen. Sitten toinen kiilaus. Vihdoin otettiin pois "lukko" — keulaan kiinnitetty salpa, joka vielä pidatti laivaa paikoillaan, Sitä seurasi kiihkeä odotus: liikkuuko se? Ei. Siispä kolmas kiilaus. Eikö vieläkään? Ei. Reimasti, pojat! Ja nyt se jo liikkuu hitaasti — sen huomaa paikoilleen jäävistä sivutelineistä, jotka pitävät

laivaa pystyssä. Liike käy yhä huomattavammaksi ...
jättiläinen liukuu majesteetillisesti laskupohjaa myöten ja
kastaa satakertaisen eläköönhuudon kaikuessa leveän
rintansa syvälti hetkeksi kuohahtavaan mereen.

Taaskin seuraa jännittävä hetkinen: nouseekohan se
kölilleen? Muistetaanpa olleen laivoja, jotka tuona
ratkaisevana hetkenä ovat kallistuneet kyljelleen ja
kaatuneet. Ei, se nousee syvästä haudasta, jonka se on
kyntänyt mereen... Pystynä se kulkee vielä vähän matkaa
voitollisesti eteenpäin ja pysähtyy vihdoin vahvan
ankkuriketjun pidättämänä, joka estää sen ensi matkan
tulemasta liian pitkäksi. Silloin kääntyvät katselijain
riemuitessa kaikki silmät väliaikaiseen mastoon nousevaa
lippua kohti, jossa on äsken kastetun aluksen nimi, mikä
siihen asti on pysynyt isäntien salaisuutena. Se on
"Neptunus" ... voittoja ja menestystä merten kuninkaalle!

Riemun vielä kestäessä ja ihmisjoukkojen alkaessa
hajaantua pitkin rantaa kiintyi huomioni siihen asti peitossa
olleeseen uljaan Neptunuksen onnettomaan virkaveljeen.
Lähellä onnellisen merten kuninkaan tyhjäksi jäänyttä
alustaa kohosi toinen vielä paljon suurempi jättiläinen, joka
luultavasti oli tehty enemmän kuin kuusisataa lästiä
kantavaksi, mutta tuomittu kovaan kohtaloon, ainiaaksi
pysymään maalla. Minä tunsin sen vaiheet; ne olivatkin
olleet kaikkien puheenaiheena. Kaupungin kauppiaitten
joukossa oli ollut rohkea ja yritteliäs mies, joka osasi tuon
kummastuttavan taidon loihtia rahaa tyhjästä. Hän oli
rakennuttanut kaksi suurta laivaa, "Ahkeran" ja "Voiton".
"Ahkera" lähti ensi matkalleen, ottamaan lastia
Tukholmasta, ja siinä oli kelvollinen suomalainen kapteeni.
Laivan isäntä rouvineen lähti laivan mukana Tukholmaan.
Eräänä sunnuntaiaamuna huomasi kaikkivaltias rouva
tultuaan laivan kannelle, että kiireisessä lastaustyössä
puuhaavat miehet olivat saaneet ylimääräisen ryydyn. Hän

piti sitä kohtuuttomana, riita syntyi rouvan ja kapteenin välillä, ja kapteeni poistui suutuksissaan laivasta. Lasti oli jo valmiina, laivan piti lähteä, täytyi siis etsiä sellainen päällikkö kuin kiireessä voitiin saada. Ja saatiin sitten eräs, joka lupasi yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista; mutta "Ahkerasta" ei sitten kuulunut mitään moneen vuoteen. Vihdoin saatiin tietää uuden kapteenin purjehtineen Montevideoon, siellä päästäneen suomalaiset palveluksesta ja palkanneen sijaan kaikenlaista roskaväkeä, purjehtineen edelleen Peruun ja myyneen Limassa sekä aluksen että lastin pannen rahat omaan kukkaroonsa. Se oli "Ahkeran" historia. "Voitto" tuotti yhtä vähän, mutta maksoi enemmän. Sen kapteeni, hieno herrasmies, entinen meriväen luutnantti, purjehti ympäri Eurooppaa ja teki laivan isännän laskuun loistavia velkoja kaikissa satamissa. Vihdoin alus saapui Konstantinopoliin, pidätettiin siellä merilainasta ja myytiin niin vähästä, etteivät rahat riittäneet kustannuksiinkaan, joten isäntä vielä lisäksi sai maksaa laskuja noin tuhannen punnan arvosta.

Näiden "Ahkeran" ja "Voiton" juttujen jälkeen olisi luullut laivan isännän menettäneen kaiken laivanrakentamishalun. Erehdys: hän tahtoi päinvastoin rohkealla yrityksellä korvata sekä entiset tappiot että myöskin saada aikaan suurenmoisempaa ja tuottavampaa, kuin Suomen kauppalaivastossa oli siihen asti milloinkaan nähty laivanrakennuksen alalla. Hän hankki suurin kustannuksin jyrkimmät ja valituimmat rakennusaineet, mitä sisämaan ikimetsistä saattoi saada, ja teetti kölin suurinta kauppalaivaa varten, minkä runko koskaan on kohonnut Suomen veistämöillä. Rakentaminen edistyi niin pitkälle, että kaaret ylenivät kuin jättiläisen kylkiluut taivasta kohti, ja tämän merihirviön ääripiirteet näkyivät laajalti metsän yli. Mutta siihenpä työ pysähtyikin pääsemättä koskaan etemmäksi. Joko oli siihen asti tyhjentämätön noidanaarre

vihdoinkin loppunut tai oli huomattu, ettei satamassa ollut kylliksi vettä moisen jättiläisen vastaanottamista varten — taikka luultavasti vaikuttivat nuo molemmat yhtä pätevät syyt yht'aikaa — samapa se, rakentamista ei enää jatkettu. Vuosia kului, kului kymmenen, kului viisitoista, ehkäpä enemmänkin, ja yhä oli "Ahkeran" ja "Voiton" kostaja samassa keskentekeisessä kunnossa veistämöllään, ensin ihmettelyn esineenä, lopulta unohtuneena. Se oli ollut suoja talvien lunta ja kesien sateita vastaan, kalliit rakennusaineet turmeltuivat, viheriöiviä pensaita kiertyi onnettoman jättiläisen kylkiluiden väliin, ja ikäänkuin pilkatakseen sen onnettomuutta johtivat vielä portaat rungon sisään — samat portaat, joita myöten isäntä oli kerran toivorikkaana kiivennyt ihailemaan suurtyötään.

Tästä surullisesta näystä kääntyi pian huomioni eloisaan väen vilinään. Niin sanotulle ponttilavalle, suurelle, avonaiselle lautasillalle oli valmistettu päivällinen kaikille veistämön työmiehille, ja kun sitä oli katseltu, kutsuttiin huomattavammat vieraat päivällisille veistämön tupaan. Laseja täytettiin, maljoja juotiin; ulkona ja sisällä oli äänestä iloa. Elokuun päivä oli kirkas ja lämmin, paljon nuorisoa koolla, kaikki kepeäjalkaisia kuin metsän linnut. Mikä olikaan luonnollisempaa, kuin että aterian jälkeen ehdotettiin leikkeihin ryhtymistä tuvan edustalla olevalla nurmikolla, joka oli täynnä tuulessa lenteleviä lastuja.

Tunnustanpa, että leskisilläolo, joka ei koskaan näytä vanhentuvan, tuntui minusta jo nuorena vähän teeskennellyltä. Harvat niistä, jotka sattumus tuossa leikissä asettaa parittain, lienevät aivan välinpitämättömiä siitä, kuka kumppani on, ja niinkuin on luonnollista, että tahdotaan vapautua kumppanista, joka ei miellytä, niin on yhtä selvää, että ponnistetaan kaikki voimat, jotta saataisiin sijaan sopivampi. Onnettomuudekseni en kyllin nopeasti paennut metsään, ennenkuin minut, kuten luonnollista,

asetettiin Augustani pariksi, hänen, joka ei enää ollutkaan minun. Samapa se, kyllä hän kuitenkin jo ensi juoksussa antautuu kenelle hyvänsä; minä olin niin varma siitä, etten edes viitsinyt kysyä, kuka tuo "ken hyvänsä" oli. Me odotimme äänettöminä ja maltikkaina vuoroamme, kunnes minä tavallisesta, joukon etupäästä kuuluvasta huudosta: "viimeinen pari!" tunsin varatuomarin äänen. Hänkö! ajattelin minä, ja vihani alkoi syttyä. Mutta seuraavana silmänräpäyksenä palasi entinen uhkamielinen ajatus: teidän kanssanne, hyvä herra, en minä aio kilpailla saaliista.

Meidän vuoromme tuli, me lähdimme juoksemaan kumpikin puoleltamme. Kohteliaisuus vaati minuakin astumaan muutamia askelia; sitten pysähdyin, ollen aivan varma tappiolle jäämisestäni ja liian ylpeä enentääkseni vastustajani voitonriemua edes yrittämälläkään välttää häviötäni. Vastoin luuloani ei Augusta antautunutkaan. Hän oli jo lapsena nopea juoksija, nurmen kukan lentävä haituva ei saattanut suloisemmin liihoitella niityn leinikkojen yli kuin hän. Tällä kertaa hän juoksi kuin myrskyn ajamana; olisi melkein voinut luulla hänen tahtovan mistä hinnasta hyvänsä päästä takaa-ajajansa käsistä. Keimailua, ajattelin minä. Juoskoon vain!

Parastaan hän pani, tuo hieno herra kovine irtokauluksineen, ahtaine, nuuskanruskeine housuineen ja pääskysenpyrstöhännystakkeineen. Se ei enää ollut verkko, vaan kokonainen rysä, nuotanperä; hän tahtoi, maksoi mitä maksoi, saada kiinni kultakalansa jostakin sokkelosta, hirsiröykkiön solasta tai maahan kuin satimeksi makaamaan jätetyn pitkätyvisen laivanmaston takaa. Minä seisoin liikahtamatta ja näin heidän molempien katoavan onnettoman kummituskaarisen jättiläislaivan läheisyyteen.

— No, Otto! kuului takaani äidin nuhteleva ääni, sillä minun kylmäverinen tyyneyteni meni kuitenkin vähän liian

pitkälle.

Jos muistutuksen olisi tehnyt joku muu, olisin minä luultavasti istahtanut lähimmälle lautatapulille lepäämään; mutta nyt minä lähdin hitaasti astumaan jättiläislaivaa kohti. Mikä näky! Päästyäni sen veistämölle näin nopeajalkaisen varatuomarin seisovan epätoivoisena portaiden juuressa. Hänellä, onnettomalla kulki housunlahkeista nauhat saappaitten alitse, ja siitä syystä olivat ahtaat housut takaa-ajossa revenneet niin pahasti, että hänen oli tuiki mahdotonta tulla naisten näkyviin.

Jos on totta, että vastustajan tappiosta johtuva vahingonilo on yhtä synnynnäinen kuin oman voiton tuottama tyydytys, olisi minun pitänyt nauraa; niin, minun olisi pitänyt sanoa tuolle kovanonnen kuhaverkkojen laskijalle: hyvä herra, minä surkuttelen teitä, tai jotakin muuta samanlaista, ja samalla olisi minun pitänyt suipentaa huuleni mitä surmaavimpaan hymyyn. Mutta minä olin nyt toisenlaisessa mielentilassa, minä alennuin kysymään häneltä, missä hänen pakoon päässyt saaliinsa oli. Hän oli kyllin jalomielinen osoittaakseen portaita. Minä riensin ylös kiireisin askelin ja tapasin Augustan seisomassa laivan sisässä.

Göteborgin museoissa, ellen muista väärin, pääsevät uteliaat katsojat myöskin valaskalan luurangon sisään. Kuvitelkaa moista muodotonta luurankoa, vain vielä paljon valtavampaa, ruskeita, puoleksi mädänneitä, sammaltuneita, kaarevia puunrunkoja ympäröimässä tavattoman laajaa katotonta holvia, jonka pohjalla oli yksi ainoa lattiapalkki, köli, mikä oli kokoonpantu ken tietää kuinka monesta suuren suuresta honganrungosta. Ajatelkaa, että sivuseinät olivat puoliavoimet, niin että kaarien välistä saattoi nähdä vilahduksen ihmisjoukosta ja kuulla sen humua, mutta että samalla sisällä oli niin tyhjää, niin hiljaista kuin suljetussa kirkossa, missä kaksi elävää